

დალი ბერანძე, ნატო კობულაძე

უნივერსიტეტების თანამშრომლობა საჯარო სკოლებთან დაწვევა-დაჩქარების
კურიკულუმის დანერგვის ფარგლებში

DOI: <https://doi.org/10.52340/zssu.2024.16.04>

აბსტრაქტი: სტატიაში განხილულია თანამედროვე საგანმანათლებლო სისტემაში საერთაშორისო ორგანიზაციების, უნივერსიტეტების, სკოლებისა და ადრეული განათლების დაწესებულებების თანამშრომლობის გაძლიერების პრაქტიკა.

2021 წლის ოქტომბერში გაეროს ბავშვთა ფონდმა დაიწყო ტრენინგების/სემინარების სერიის ჩატარება ცხრა უნივერსიტეტის აკადემიური პერსონალისთვის (27 მონაწილე) ინკლუზიურ განათლებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე, ბავშვების სწავლის შედეგების გაუმჯობესებისა და ძალადობისგან თავისუფალ გარემოში სწავლის ხელშეწყობისათვის.

სტატია ანალიზებს ტრენინგების/სემინარების მთავარი ფოკუსებს, რომელიც ეხება დაწვევისა და დაჩქარებული სწავლების კურიკულუმს (ადაპტირებული კურიკულუმი) განათლების მიღების მეორე შესაძლებლობის პროგრამებისთვის, სწავლების უნივერსალურ დიზაინსა და სწავლების უფრო მეტად ინდივიდუალიზირებული მიდგომების გამოყენებაზე ადაპტირებული კურიკულუმის მიხედვით. გარდა ამისა, კურსის ფარგლებში უნივერსიტეტების აკადემიური პერსონალის მიერ გაცნობიერებულ ისეთ საკითხებს, როგორცაა კურიკულუმის დანერგვის სტრატეგიები, CK-12 პლატფორმა, უსაფრთხო სასწავლო გარემო და პოზიტიური აღზრდა. პროექტი განხორციელდა სამეგრელოსა და იმერეთის 15-15 საჯარო სკოლაში და მასში ჩაერთული იყო 45-45 წიგნიერების, რაოდენობრივი წიგნიერებისა და ინკლუზიური განათლების მიმართულებების მასწავლებლები.

საკვანძო სიტყვები: ინკლუზიური განათლება, ადაპტირებული კურიკულუმი

Dali berandze, Nato

Kobuladze,

**Cooperation Between Universities and Public Schools Within the Framework of Acceleration-
Deceleration Curriculum Implementation**

Abstract: *The article focuses on strengthening a university's capacity to support inclusive preschool and general education. The cooperation of international organizations, universities, schools and early education institutions plays an important role in the modern educational system.*

In October 2021, UNICEF launched a series of training seminars for academic staff from nine universities on issues related to inclusive education, improving children's learning outcomes and promoting learning in a violence-free environment.

The article analyzes the seminar's themes of drop-in and accelerated....etc) The main focus of the trainings/seminars was on drop-in and accelerated learning curriculum (or, adapted curriculum) for second chance education programs, universal instructional design and the use of more individualized teaching approaches according to the adapted curriculum. Within the framework of the course, university academic staff learned about such issues as curriculum implementation strategies, the CK-12 platform, safe learning environments and positive parenting.

Tags: *Inclusive education, adapted curriculum.*

თანამედროვე საგანმანათლებლო სისტემაში მნიშვნელოვანი როლი უჭირავს საერთაშორისო ორგანიზაციების, უნივერსიტეტების, სკოლებისა და ადრეული განათლების დაწესებულებების თანამშრომლობას. განსაკუთრებით აღსანიშნავია უნივერსიტეტების შესაძლებლობების გაზრდა საჯარო სკოლებთან თანამშრომლობის სახით, სხვადასხვა საგანმანათლებლო პროექტებისა თუ ინიციატივების ფარგლებში.

ბოლო წლებში არაერთი მნიშვნელოვანი ინიციატივა განხორციელდა საქართველოში ინკლუზიური განათლების სფეროში, განსაკუთრებით ზოგადსაგანმანათლებლო დონეზე, თუმცა, მნიშვნელოვან გამოწვევად რჩება სკოლის მასწავლებლებისა და სკოლამდელი დაწესებულებების პერსონალის კომპეტენციები ინკლუზიური განათლების მიდგომებისა და სტრატეგიების პრაქტიკაში გამოყენების თვალსაზრისით. საერთო საკლასო/საერთო ჯგუფური აქტივობები ხშირად ხდება უინტერესო და უსარგებლო მრავალი სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვისთვის, რომლებიც ირიცხებიან ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში/სკოლამდელ დაწესებულებებში, რადგან ეს აქტივობები არ არის მორგებული მათ ინდივიდუალურ საჭიროებებზე. ამრიგად, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვებს ხშირად არ აქვთ შესაძლებლობა სრულად და ეფექტურად ჩაერთონ სასწავლო პროცესში. რეგიონულ უნივერსიტეტებს აქვთ პოტენციალი, ხელი შეუწყონ ინკლუზიურ განათლებას როგორც სკოლამდელ, ასევე სკოლის დონეზე, სკოლამდელი დაწესებულებებისა და სკოლების მასწავლებელთა და მენეჯერების შესაძლებლობების განვითარების გზით.

მნიშვნელოვანია უნივერსიტეტების შემდგომი გაძლიერება ამ სფეროში, რაც მათ შესაძლებლობას მისცემს, სასიცოცხლო როლი შეასრულონ სკოლებსა და სკოლამდელ დაწესებულებებში ხარისხიანი და ინკლუზიური განათლების გაუმჯობესებაში, მომავალი და მოქმედი პრაქტიკოსების მომზადება-გადამზადების გზით სკოლამდელ და სკოლის საფეხურზე.

ამჟამად, საქართველოს უნივერსიტეტებში, მასწავლებლის მომზადების პროგრამებზე, ინკლუზიურ განათლებასთან დაკავშირებული საკითხები ისწავლება ცალკე სასწავლო კურსებად, თუმცა, როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, როგორც მომავალ, ასევე, მოქმედ მასწავლებლებს უჭირთ ინკლუზიურ განათლებასთან დაკავშირებული სხვადასხვა კურსებიდან მიღებული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენება, განსაკუთრებით, კონკრეტული საგნის (მაგ. მათემატიკა, ისტორია და ა.შ.) სწავლებისას. მათ ბუნდოვანი წარმოდგენა აქვთ იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა ასწავლონ მოსწავლეთა მრავალფეროვან ჯგუფს, ან მოსწავლეებს, რომელთაც აკადემიური საჭიროებები აქვთ გარკვეული სოციალური პირობების გამო.

ამ გამოწვევის საპასუხოდ, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ UNICEF გაეროს ბავშვთა ფონდის ჩართულობითა და მხარდაჭერით შეიმუშავა დაწესისა და დაჩქარებული სწავლების კურიკულუმი (ადაპტირებული კურიკულუმი), რომლის საფუძველზე ხელმისაწვდომი გახდა განათლების მიღების მეორე შესაძლებლობა/შანსი აკადემიური საჭიროებების მქონე მოსწავლეებისათვის. როგორც განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ, ასევე, მასწავლებლის პროფესიული განვითარების ეროვნულმა ცენტრმა, 2021 წლის 29 ნოემბერს გაეროს ბავშვთა ფონდის მიერ ინიცირებულ შეხვედრაზე დაადასტურა თავისი პოზიცია, უნივერსიტეტები ჩაერთონ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების პროცესში, რაშიც მათ მხარს დაუჭერს გაეროს ბავშვთა ფონდი.

2022-2023 სასწავლო წელს რეგიონულ უნივერსიტეტებში, ბავშვის უფლებების ცენტრის ფარგლებში განხორციელდა პროექტი - „უნივერსიტეტის შესაძლებლობების გაძლიერება ინკლუზიური სკოლამდელი და ზოგადი განათლების მხარდასაჭერად“. პროექტი მიზნად ისახავდა გაეძლიერებინა უნივერსიტეტების შესაძლებლობები, გამოეყენებინათ და ხელი შეეწყობთ ინკლუზიურ განათლებასთან დაკავშირებული მეთოდოლოგიისა და სტრატეგიების დანერგვისთვის სხვადასხვა აქტივობებსა და სერვისებში, მომავალი და მოქმედი მასწავლებლების უწყვეტი განვითარების პროცესის შეთავაზების გზით. პროექტის მიზანს წარმოადგენდა ასევე, უნივერსიტეტისა და ბავშვის უფლებათა ცენტრის ინსტიტუციური და

აკადემიური პერსონალის შესაძლებლობების გაძლიერება ინკლუზიური განათლების მიმართულებით, ადვოკატირების გაწევა და უნივერსიტეტის მხარდაჭერა, გახდეს ტრენინგის სერვისის მიმწოდებელი ინკლუზიურ განათლებაში.

პროექტში „უნივერსიტეტის შესაძლებლობების გაძლიერება ინკლუზიური სკოლამდელი და ზოგადი განათლების მხარდასაჭერად“- ჩაერთო საქართველოს 7 სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თითოეულმა უნივერსიტეტმა შეარჩია და ითანამშრომლა რეგიონის 15 საჯარო სკოლასთან და შეარჩია 45 ქართულის, მათემატიკისა და სპეციალური მასწავლებელი (თითოეული სკოლიდან 3 მასწავლებელი წიგნიერების, რაოდენობრივი წიგნიერებისა და ინკლუზიური განათლების მიმართულებით).

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან პროექტში მონაწილეობას ღებულობდა იმერეთის 15 საჯარო სკოლა: ქუთაისის №5, №9, №12, №15, №17, №19, №29, №32, №33, №37, წყალტუბოს № 1 და №2, ხონის №1 და №2 და ვანის №2 საჯარო სკოლები.

ზუგდიდის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტიდან პროექტში ჩართული იყო სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონის 15 საჯარო სკოლა: სსიპ - აკაკი წერეთლის სახელობის ქალაქ ზუგდიდის №1 საჯარო სკოლა, სსიპ - ილია ვეკუას სახელობის აფხაზეთის №11 საჯარო სკოლა, სსიპ - ქალაქ ზუგდიდის №11, №12, №9, №5, №4, №3, №7 საჯარო სკოლები, სსიპ - მერაბ კოსტავას სახელობის ქალაქ ზუგდიდის №2 საჯარო სკოლა, სსიპ - ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ რუხის, კახათის №1, ჭითაწყარის, დარჩელის №1 და ახალკახათის საჯარო სკოლები.

პროექტის ფარგლებში აკადემიურ პერსონალთან, სწავლების უფრო მეტად ინდივიდუალიზირებული მიდგომების გამოყენებაზე ადაპტირებული კურიკულუმის მიხედვით, განხორციელდა შემდეგი სატრენინგო კურსები: კურიკულუმი და მისი დანერგვის სტრატეგიები, სწავლების უნივერსალური დიზაინი, ინდივიდუალური სასწავლო გეგმა, უსაფრთხო სკოლა, პოზიტიური მშობლობა, წიგნიერება, რაოდენობრივი წიგნიერება, საგანმანათლებლო პლატფორმა- CK-12.

ტრენინგების/სემინარების განხორციელების შემდეგ, უნივერსიტეტების აკადემიურმა პერსონალმა შესთავაზა საჯარო სკოლებს აღნიშნული თემატიკის ტრენინგ-კურსები და შემუშავდა სკოლებში დაწევა-დაჩქარების კურიკულუმის დანერგვის სტრატეგია. პარალელურად, დაიწყო პროექტის ფარგლებში გაზიარებული საგანმანათლებლო საკითხებისა

და რესურსების ინტეგრირება მასწავლებელთა მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამების (ბაკალავრიატი, მაგისტრატურა ,60 კრედიტიანი მასწავლებელთა მომზადების პროგრამა) სხვადასხვა საგნობრივი მიმართულების სილაბუსებში. გაეროს ბავშვთა ფონდის ტრენერები გაეცნენ უნივერსიტეტების მიერ წარმოდგენილ განახლებულ სილაბუსებს და შესაბამისი უკუკავშირი მიაწოდეს სასწავლო კურსების განხორციელებლებს მათი შემდგომი დახვეწისათვის.

პროექტის ფარგლებში აწსუ-დან და ზსსუ-დან წიგნიერებაში, რაოდენობრივ წიგნიერებასა და ინკლუზიურ განათლებაში გადამზადდა იმერეთის რეგიონის რეგიონის 15 საჯარო სკოლის 45 წამყვანი ფასილიტატორი - (3 მასწავლებელი თითო სკოლიდან), ასევე ზსსუ-დან სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონის 15 საჯარო სკოლის 45 წამყვანი ფასილიტატორი, და 60 აღმზრდელი/აღმზრდელ-პედაგოგი და სპეციალური მასწავლებელი იმერეთის, ხოლო 63 აღმზრდელი/აღმზრდელ-პედაგოგი და სპეციალური მასწავლებელი სამეგრელო-ზემო სვანეთის სკოლამდელი დაწესებულებებიდან, რომლებმაც გაიარეს 60 საათიანი ტრენინგ-მოდული ადრეული ინკლუზიური განათლების მიმართულებით. პროექტში მონაწილეობდნენ ასევე ის სტუდენტები, რომლებიც პრაქტიკას გადიოდნენ აღნიშნულ პროექტში ჩართულ სკოლებში. პროექტის ფარგლებში ორივე უნივერსიტეტში განხორციელდა შემაჯამებელი ღონისძიებები, სადაც მოწვეული იყვნენ პარტნიორი სკოლები, სკოლამდელი დაწესებულებების წარმომადგენლები, მშობლები და სტუდენტები. ჩართულმა მასწავლებლებმა პრეზენტაციების სახით წარადგინეს გაწეული სამუშაოს ანგარიში. პროექტის დასასრულს მასწავლებლებთან განხორციელდა კვლევა. კვლევის მეთოდად შეირჩა ფოკუს ჯგუფი და ანკეტირება. ფოკუს ჯგუფი განხორციელდა მხოლოდ მასწავლებლებთან. კითხვარები გადაეგზავნა სამიზნე ჯგუფებს: პროექტში ჩართული სკოლების მასწავლებლებსა და მოსწავლეებს.

მასწავლებელთა ფოკუს ჯგუფიდან გამოვლინდა, რომ: „ამაღლდა მოსწავლეთა მოტივაცია“, „შევძელი მოსწავლის საჭიროებებისა და შესაძლებლობების უკეთ შესწავლა და მათი გათვალისწინებით რეალურად მისაღწევი მიზნების დასახვა“,

„ამაღლდა მოსწავლეების ცნობიერება იმის შესახებ, თუ როგორი უნდა იყოს უსაფრთხო სკოლა და ამისთვის რა როლი ეკისრება თითოეულ მასწავლებელს“, „პოზიტიური მშობლობის ფარგლებში სკოლაში შექმენით მშობელთა კლუბი“, „უნივერსალური დიზაინის მეთოდით დავგეგმეთ სწავლა-სწავლების პროცესი“, „შევძელი მიზნობრივი და რელევანტური ისგ გეგმის შედგენა“, „სწორად დავსახე მოსწავლის ინდ.გეგმის მიზანი და მივალწიე შედეგს“, „ტრენინგები გასაგები იყო და გამჭვირვალე, რაც დამეხმარა შედეგის მიღებაში“, „ეფექტიანად ვითანამშრომლეთ წიგნიერებისა და რაოდენობრივი წიგნიერების მიმართულებების მასწავლებლებმა, დავგეგმეთ ინტეგრირებული აქტივობები კონკრეტულ სსსმ მოსწავლესთან მიმართებაში“, „გამოვიყენე პორტალი-CK-12 და გავუზიარე კოლეგებს“. ანკეტირებაში პროექტში ჩართული თითო რეგიონის 45 მასწავლებლიდან მონაწილეობა მიიღო 26-მა მასწავლებელმა. მასწავლებლების გამოკითხვიდან გამოვლინდა შემდეგი:

unicef-კითხვარი მასწავლებლებისათვის

26
Responses

04:17
Average time to complete

Active
Status

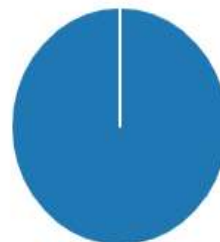
[View results](#)

 Open in Excel ...

1. რამდენად საინტერესო იყო თქვენთვის პროექტში ჩართულობა?

[More Details](#)

 საინტერესო იყო	26
 ნაკლებად საინტერესო	0
 არ იყო საინტერესო	0

2. გამოგადგათ თუ არა ტრენინგებზე მიღებული ინფორმაცია/ცოდნა პრაქტიკულ საქმიანობაში?

[More Details](#)

 Insights

	ძალიან გამომადგება	23
	ნაწილობრივ გამომადგება	3
	არ გამომადგება	0

3. რომელი თემა /საკითხი იყო თქვენთვის ყველაზე საინტერესო?

[More Details](#)

24
Responses

Latest Responses

"უნივერსალური დიზაინი.. წიგნიერება.. პოზიტიური მშობლობა cka ...
"წიგნიერების ადაპტირებული კურიკულუმი"
"უნივერსალური დიზაინი"

4. რა შედეგებზე გახვედით პროექტის ფარგლებში განხორციელებული აქტივობებით?

[More Details](#)

23
Responses

Latest Responses

"ნაბიჯ- ნაბიჯ მივიწევთ წინ."
"მოსწავლეები განდნენ მოტივირებულები ..საკუთარი ძალების ირწ...
"უკეთესად გავიგე როგორ ჩავრთო დაბალი აკადემიური მოსწრების ..."

5. როგორი იყო მონაწილეების/სკოლის მასწავლებლების ჩართულობა?

[More Details](#)

[Insights](#)

● ჩართო ყველა	10
● ჩართო ნაწილი	16
● არ იყო ჩართულობა	0

6. პროექტში მიღებულ გამოცდილებას გამოიყენებთ თუ არა სამომავლოდ?

[More Details](#)

[Insights](#)

● გამოვიყენებ სრულად	24
● გამოვიყენებ ნაწილობრივ	2
● არ გამოვიყენებ	0

Ac
Go

პროექტის დასასრულს განხორციელებული უკუკვშირიდან ირკვევა, რომ მასწავლებლებისათვის საინტერესო იყო პროექტში მონაწილეობა. მნიშვნელოვანი იყო ტრენინგებზე განხილული შემდეგი თემატიკა, რომელიც აქტიურად გამოიყენეს პრაქტიკაში: ადაპტირებული კურიკულუმი, პოზიტიური მშობლობა, უსაფრთხო სკოლა, პორტალი-CK-12, ინდივიდუალური გეგმის შედგენა. გამოკითხულთა უმრავლესობა აღნიშნავს, რომ პროექტის ფარგლებში მიღებული ცოდნა და გამოცდილება აქტიურად დანერგეს პრაქტიკაში და გაუზიარეს კოლეგებსა და მშობლებს

გამოკითხვაში მონაწილეობა მიიღო პროექტში ჩართული საჯარო სკოლების საბაზო საფეხურის 45-მა მოსწავლემ. მათი გამოკითხვის შედეგები შემდეგია:

unicef-კითხვარი მოსწავლეებისათვის

54 Responses 01:34 Average time to complete Active Status

[Review answers](#) [Post scores](#) Open in Excel ...

1. საიტერესო იყო თუ არა თქვენთვის პროექტის ფარგლებში განხორციელებულ აქტივობებში ჩართულობა? (0 point)

[More Details](#)

- ძალიან საინტერესო იყო 53
- არც თუ ისე საინტერესო იყო 0
- არ იყო საინტერესო 0

Acti
Go to

n=FormsDomain

unicef-კითხვარი მოსწავლეებისათვის

54 Responses 01:34 Average time to complete Active Status

[Review answers](#) [Post scores](#) Open in Excel ...

1. საიტერესო იყო თუ არა თქვენთვის პროექტის ფარგლებში განხორციელებულ აქტივობებში ჩართულობა? (0 point)

[More Details](#)

- ძალიან საინტერესო იყო 53
- არც თუ ისე საინტერესო იყო 0
- არ იყო საინტერესო 0

Acti
Go to

n=FormsDomain

4. რომელი თემა/საკითხი/აქტივობა იყო თქვენთვის ყველაზე საინტერესო? (0 point)

[More Details](#)

44
Responses

Latest Responses

"აქტივობა- "ლექსად თქმული სადღეგრძელო"

"საავტორო სკოლის მოდელი"

"საავტორო სკოლის მოდელი"

5. ისურვებდით თუ არა, რომ მასწავლებლებმა განაგრძონ მსგავსი შეხვედრების/ აქტივობების განხორციელება? (0 point)

(0 point)

[More Details](#)

[Insights](#)

● დიახ	52
● ზოგჯერ	1
● არა	0

Ac
Go

შედეგებიდან ირკვევა, რომ მოსწავლეებისათვის მნიშვნელოვანი იყო აღნიშნულ პროექტში ჩართულობა. მათგან 45-ვე ამბობს, რომ ძალიან საინტერესო იყო მასწავლებელთა მხრიდან შემოთავაზებული აქტივობები. ასახელებენ შემდეგ საინტერესო თემებსა და აქტივობებს: ელ-პორტალი CK-12, საავტორო სკოლის მოდელის შექმნა, ლექსად თქმული სადღეგრძელო და სხვ. 51 მათგანი ადასტურებს, რომ სამომავლოდ, მსგავსი აქტივობებით სწავლების გაგრძელების სურვილი აქვს. ასევე, მოსწავლეთა აზრით, მნიშვნელოვანია გაიზარდოს დრო მსგავსი აქტივობებისათვის და ყოველ კვირაში დაიგეგმოს 2-3 შეხვედრა.

პროექტის განხორციელების ფარგლებში :

- უნივერსიტეტის აკადემიური პერსონალის აქტიური და კონსტრუქციული თანამშრომლობა საჯარო სკოლების საბაზო საფეხურის მასწავლებლებთან დაწვევა-დაჩქარების კურიკულუმის დაგეგმვა-დანერგვის პროცესში.

- გაძლიერდა უნივერსიტეტის აკადემიური პერსონალის შესაძლებლობები ინკლუზიური განათლების მიმართულებით.
- სწავლების უნივერსალური დიზაინისა და დაწვევა-დაჩქარების კურიკულუმის დანერგვის ფარგლებში განხილული საკითხები ინტეგრირდა მასწავლებლების მოსამზადებელი პროგრამების საგნობრივ სილაბუსებსა და სამაგისტრო პროგრამებში
- სკოლამდელი დაწესებულების აღმზრდელ-პედაგოგებისა და სკოლის მასწავლებელთათვის მომზადდა და განხორციელდა ტრენინგი ინკლუზიურ განათლებაში, რომლის განხორციელების შედეგად გაანალიზდა სკოლამდელი განათლების დაწესებულებებსა და სკოლებში წარმატებული პრაქტიკა და მიდგომები.
- გაუმჯობესდა უნივერსიტეტის წვდომა ინკლუზიურ და ხარისხიან სკოლამდელ განათლებასთან დაკავშირებულ სასწავლო ლიტერატურაზე, ითარგმნა და გამოიცა მნიშვნელოვანი, თანამედროვე ლიტერატურა ადრეული განათლების საკითხებზე.
- გაუმჯობესდა უნივერსიტეტების კვლევითი შესაძლებლობები ინკლუზიური ადრეული განათლების მიმართულებით, გაძლიერდა კომპეტენციები კვლევის განხორციელების და მტკიცებულებების შეგროვების მხრივ, რომლებიც სკოლამდელი განათლების დაწესებულებებს ხელს უწყობს არსებული სერვისების გაუმჯობესებაში.

აღნიშნული თანამშრომლობა გაეროს ბავშვთა ფონდთან, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსა და მასწავლებლის პროფესიული განვითარების ეროვნულ ცენტრთან მნიშვნელოვანი გამოცდილება და შესაძლებლობაა, სამომავლოდ გაგრძელდეს თანამშრომლობა სამიზნე ჯგუფებთან განათლების სფეროში არსებული გამოწვევებიდან გამომდინარე, რაც აძლიერებს უნივერსიტეტსა და საგანმანათლებლო

დაწესებულებებს შორის პროფესიულ და შედეგებზე ორიენტირებულ თანამშრომლობას.

ლიტერატურა:

ადრეული ინკლუზიური განათლება. 2021.

<http://inclusion.ge/res/docs/2019012113455344911.pdf>

<https://www.unicef.org/georgia/ka>

დაწვევისა და დაჩქარების კურიკულუმი. 2022.

<https://elfiles.emis.ge/uploads/>